Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL GIOVANNI PITRUZZELLA
prezentate la 27 aprilie 2023 [1]

Cauza C-655/21

Procedură penală
împotriva
G. ST. T.,
cu participarea:
Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar

[cerere de decizie preliminară formulată de Rayonen sad - Nesebar (Tribunalul de Raion din Nesebar, Bulgaria)]

„Trimitere preliminară – Respectarea drepturilor de proprietate intelectuală – Acordul TRIPS – Sancțiuni penale în caz de contrafacere a mărcii – Aplicabilitatea cartei – Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor”

1. În cauza care face obiectul prezentelor concluzii, Rayonen Sad- Nesebar (Tribunalul de Raion din Nesebar, Bulgaria) adresează Curții patru întrebări preliminare, primele două privind interpretarea Directivei 2004/48 [2], iar ultimele două întrebări privind interpretarea articolului 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). Aceste întrebări sunt adresate în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva lui G. ST. T., care este acuzată de săvârșirea mai multor infracțiuni de contrafacere a mărcilor.

I. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

2. În ceea ce privește dreptul primar, pentru cererea de decizie preliminară este relevant articolul 49 din cartă, sub cele două aspecte ale legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, prevăzute la primul și, respectiv, la al treilea alineat ale acestui articol. În ceea ce privește Directiva 2004/48, instanța de trimitere invocă considerentele (26) și (28), precum și articolul 13 din aceasta, referitor la daunele interese datorate în caz de încălcare a drepturilor de proprietate intelectuală. Din motive de economie de spațiu, ne vom limita la a face trimitere la textele relevante ale acestor dispoziții, rezervându-ne dreptul de a face referire la conținutul lor, dacă este cazul, în următoarele secțiuni din cadrul prezentelor concluzii.

[1] Limba originală: italiana.

[2] Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO 2004, L 157, p. 45, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).

B. Dreptul bulgar

3. Cererea de decizie preliminară se referă la articolele 13, 119 și 127 din Zakon za markite i geografskite oznacheniya (Legea privind mărcile și indicațiile geografice, denumită în continuare „ZMGO”) și la articolele 13, 76b și 81 din Zakon za markite i geografskite oznacheniya (Legea privind mărcile și indicațiile geografice, abrogată, în vigoare la 22 iunie 2016, denumită în continuare „ZMGO 2016”). În special, la articolul 127 alineatul (1) din ZMGO și la articolul 81 alineatul (1) din ZMGO 2016 se prevede că se aplică o sancțiune administrativă persoanei care utilizează în comerț produse sau servicii care poartă un semn identic sau similar cu o marcă înregistrată, fără consimțământul titularului acesteia.

4. Instanța de trimitere face referire de asemenea la articolele 55, 66 și 172b din Nakazatelen kodeks (Codul penal, denumit în continuare „NK”) și la articolele 84-88 și 247c din Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”). În vederea prezentei cauze, este relevant în special articolul 172b din NK, al cărui text, care se impune a fi menționat în continuare, are următorul cuprins:

„(1) Persoana care, fără consimțământul titularului dreptului exclusiv, utilizează în comerț o marcă, un desen sau un model industrial, un soi de plante sau o rasă de animale care face obiectul acestui drept exclusiv sau utilizează, fără temei juridic, o indicație geografică ori o imitație a acesteia se pedepsește cu închisoare de până la cinci ani și cu amendă de până la 5 000 leva bulgărești (BGN).

(2) În cazul în care fapta prevăzută la alineatul (1) este săvârșită în mod repetat sau se produc consecințe prejudiciabile semnificative, aceasta se pedepsește cu închisoare de la cinci la opt ani și cu amendă de la 5 000 BGN la 8 000 BGN.

(3) Obiectul infracțiunii se confiscă, indiferent în proprietatea cui se află, și se distruge.”

II. Litigiul principal și procedura în fața Curții

5. Inculpata G. ST. T., care deține o întreprindere individuală, este acuzată că a săvârșit în anul 2016 mai multe infracțiuni de contrafacere a unor mărci înregistrate, oferind spre vânzare, fără consimțământul titularului dreptului respectiv, articole vestimentare pe care erau aplicate semne similare mărcilor respective, în valoare totală de 1 404 590 BGN în cazul articolelor vestimentare originale și de 80 201 BGN în cazul celor contrafăcute. Produsele în cauză, confiscate în incinta în care erau oferite spre vânzare, au fost confiscate și ulterior distruse.

6. Instanța de trimitere arată, în primul rând, că, în cadrul marjei de manevră acordate de considerentul (28) al Directivei 2004/48, au fost introduse în legislația din Republica Bulgaria infracțiunile prevăzute la articolul 172b alineatele (1) și (2) din NK, care se adaugă la contravenția prevăzută în prezent la articolul 81 alineatul (1) din ZMGO 2016. Această instanță arată în esență că infracțiunea prevăzută la articolul 172b alineatul (2) din NK necesită o evaluare a întinderii prejudiciului cauzat titularului dreptului. În acest scop, jurisprudența națională se întemeiază pe o prezumție care nu este prevăzută de Directiva 2004/48, potrivit căreia prejudiciul care rezultă din această infracțiune corespunde valorii prețurilor de vânzare cu amănuntul a produselor fabricate în mod legal care sunt identice sau similare cu produsele contrafăcute. În plus, acest prejudiciu ar exclude atât câștigul nerealizat, cât și prejudiciile morale. În aceste condiții, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă legislația bulgară este compatibilă cu Directiva 2004/48.

7. În al doilea rând, după ce a arătat că infracțiunea prevăzută la articolul 172b din NK și contravenția prevăzută de ZMGO intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii ca dispoziții de sancționare aplicabile raporturilor juridice reglementate de dreptul Uniunii, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă legislația bulgară în temeiul căreia același comportament primește fie încadrarea de contravenție, fie cea de infracțiune, fără a fi prevăzut un criteriu clar și precis de diferențiere, este compatibilă cu articolul 49 alineatul (1) din cartă.

8. În sfârșit, această instanță ridică problema dacă pedeapsa privativă de libertate prevăzută la articolul 172b alineatul (2) din NK, având un minim deosebit de ridicat și un maxim care nu poate fi considerat blând, respectă principiul proporționalității prevăzut la articolul 49 alineatul (3) din cartă, având în vedere și faptul că posibilitățile reale de reducere a pedepsei sunt extrem de limitate.

9. În aceste condiții, Rayonen Sad- Nesebar (Tribunalul de Raion din Nesebar) a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„O legislație și o jurisprudență potrivit cărora prejudiciile suferite de titularul de drepturi sunt elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la articolul 172b alineatele (1) și (2) din NK sunt conforme cu normele instituite de Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 și referitoare la prejudiciile cauzate prin exercitarea ilicită a drepturilor de proprietate intelectuală?

În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, prezumția automată instituită de jurisprudența Republicii Bulgaria pentru stabilirea prejudiciilor – într-un cuantum egal cu valoarea produselor oferite spre vânzare, calculată pe baza prețurilor de vânzare cu amănuntul a produselor fabricate în mod legal – este conformă cu normele Directivei 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004?

O legislație din care lipsește o delimitare între o contravenție [articolul 127 alineatul (1) din ZMGO, în vigoare în prezent, și articolul 81 alineatul (1) din versiunea ZMGO, în vigoare în anul 2016], infracțiunea prevăzută la articolul 172b alineatul (1) din NK și, în cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, infracțiunea prevăzută la articolul 172b alineatul (2) din NK este compatibilă cu principiul legalității infracțiunilor, consacrat la articolul 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene?

Pedepsele prevăzute la articolul 172b alineatul (2) din NK (pedeapsa cu închisoarea de la cinci la opt ani și amendă de la 5 000 BGN la 8 000 BGN – leva bulgărești) sunt conforme cu principiul consacrat la articolul 49 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune)?”

10. Republica Austria și Comisia Europeană au depus observații scrise în temeiul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție. Cu titlu de măsură de organizare a procedurii, Curtea a adresat persoanelor interesate, în sensul articolului 23 menționat anterior, întrebări cu solicitare de răspuns scris privind articolele 49 și 51 din cartă. Republica Austria și Comisia au dat curs acestei solicitări.

11. La cererea Curții, prezentele concluzii se vor referi numai la a treia și la a patra întrebare preliminară.

III. Analiză

A. Cu privire la competența Curții: observații preliminare

12. Competența Curții de a răspunde la a treia și la a patra întrebare preliminară depinde de aplicabilitatea cartei în litigiul principal. Această aplicabilitate depinde, la rândul său, de aspectul dacă, astfel cum se prevede la articolul 51 alineatul (1) din cartă, care delimitează domeniul de aplicare al acesteia, atunci când a stabilit sancțiunile prevăzute la articolul 172b din NK, legiuitorul bulgar a pus în aplicare dreptul Uniunii. Răspunsul la această întrebare ar fi în mod clar afirmativ dacă s-ar considera, la fel cum a făcut-o instanța de trimitere, că articolul 172b din NK constituie o dispoziție de drept penal adoptată în contextul transpunerii în dreptul bulgar a Directivei 2004/48. Curtea va trebui să se pronunțe cu privire la acest aspect în cadrul răspunsului care trebuie dat la primele două întrebări preliminare.

13. Prezentele concluzii, care, astfel cum am arătat, nu abordează aceste întrebări, vizează în schimb examinarea aplicabilității cartei dintr-o perspectivă diferită și, prin urmare, pornesc de la premisa potrivit căreia Curtea ar trebui să statueze că normele penale, a căror compatibilitate cu Directiva 2004/48 se impune a fi apreciată potrivit solicitării instanței de trimitere, nu intră în domeniul de aplicare al acestei directive. Mai precis, vom examina în continuare dacă aplicarea cartei și, prin urmare, competența Curții de a răspunde la aceste întrebări pot rezulta din faptul că legislația națională în cauză pune în aplicare un angajament asumat în cadrul unui acord internațional încheiat de Uniune.

1. Cu privire la aplicarea cartei în cazul punerii în aplicare de către statele membre a obligațiilor juridice internaționale ale Uniunii

14. Potrivit articolului 51 alineatul (1) din cartă, dispozițiile acesteia se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. Potrivit articolului 51 alineatul (2), carta nu extinde domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în afara competențelor Uniunii, nu creează nicio competență sau sarcină nouă pentru Uniune și nu modifică competențele și sarcinile stabilite de tratate.

15. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că drepturile fundamentale garantate de cartă sunt aplicabile în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații[3]. Aceste drepturi trebuie, astfel, să fie respectate în special atunci când o reglementare națională intră în domeniul de aplicare al acestui drept[4]. În acest caz, Curtea, sesizată cu titlu preliminar, trebuie să furnizeze toate elementele de interpretare necesare aprecierii de către instanța națională a conformității acestei reglementări cu drepturile fundamentale a căror respectare o asigură[5].

16. Astfel cum a arătat avocatul general Saugmandsgaard Øe în Concluziile prezentate în cauza Comisia/Ungaria (Drepturi de uzufruct asupra terenurilor agricole)[6], din jurisprudența Curții rezultă că situațiile în care statele membre sunt ținute de drepturile fundamentale recunoscute în ordinea juridică a Uniunii pot fi clasificate în – cel puțin – două categorii.

[3] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BPC Lux 2 și alții (C-83/20, EU:C:2022:346, punctul 26).

[4] A se vedea Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Drepturi de uzufruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 63 și jurisprudența citată).

[5] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BPC Lux 2 și alții (C-83/20, EU:C:2022:346, punctul 26).

[6] C-235/17, EU:C:2018:971, punctul 71 și următoarele.

17. Astfel, pe de o parte, aceste drepturi fundamentale sunt obligatorii pentru statele membre atunci când *pun în aplicare* norme de drept al Uniunii, indiferent dacă acestea sunt cuprinse în tratate [7], în regulamente [8], în directive [9], în decizii-cadru [10] sau în acte care își au temeiul juridic în regulamentele Uniunii și care fac parte din dreptul acesteia [11].

18. Pe de altă parte, drepturile fundamentale recunoscute în ordinea juridică a Uniunii se aplică atunci când un stat membru *derogă*, prin intermediul unei reglementări naționale, de la dreptul Uniunii și invocă o justificare recunoscută de dreptul Uniunii în favoarea reglementării respective. În această privință, Curtea a precizat, pe baza celor statuate deja în Hotărârea ERT [12] înainte de intrarea în vigoare a cartei, că recurgerea de către un stat membru la excepții prevăzute de acest drept pentru a justifica un obstacol în calea unei libertăți fundamentale garantate prin tratat constituie de asemenea o „punere în aplicare a dreptului Uniunii” în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, chiar dacă reglementarea în cauză nu are, în sine, ca obiect punerea în aplicare a unei dispoziții de drept al Uniunii [13].

19. Totuși, această dihotomie nu epuizează toate situațiile în care se aplică carta. Acest lucru reiese în mod clar din Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson [14]. În această hotărâre, măsurile naționale în cauză, care prevedeau aplicarea unor taxe suplimentare și instituirea de proceduri penale pentru sancționarea fraudei în materie de TVA, nu se încadrau perfect în niciuna dintre categoriile menționate mai sus. Cu toate acestea, Curtea a statuat că aceste măsuri constituie o punere în aplicare a dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, subliniind că acestea urmăreau să sancționeze încălcările dispozițiilor cuprinse în directivele Uniunii în domeniul TVA-ului și să pună astfel în aplicare obligația impusă de tratat statelor membre de a sancționa în mod efectiv comportamentele care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii.

20. Spectrul situațiilor care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și care determină aplicarea cartei este, prin urmare, mai larg și nu este definit nici în mod clar, nici în mod exhaustiv. Acesta cuprinde, în general, toate situațiile în care dreptul Uniunii impune obligații specifice statelor membre sau în care se aplică o dispoziție a dreptului Uniunii. Criteriile care permit să se aprecieze în mod specific dacă există o situație de „punere în aplicare a dreptului Uniunii” în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă sunt de asemenea fluide. Curtea a precizat că, pentru aceasta, trebuie să se verifice în special dacă măsura națională în cauză „are drept scop punerea în aplicare a unei dispoziții de drept al Uniunii, caracterul respectivei [măsuri] și dacă aceasta urmărește alte obiective decât cele acoperite de dreptul Uniunii, chiar dacă ea este de natură să afecteze în mod indirect dreptul Uniunii, precum și dacă există o reglementare de drept

7 A se vedea Hotărârea din 5 decembrie 2017, M.A.S. și M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936).

8 A se vedea Hotărârea din 24 martie 1994, Bostock (C-2/92, EU:C:1994:116).

9 A se vedea Hotărârea din 10 iulie 2003, Booker Aquaculture și Hydro Seafood (C-20/00 și C-64/00, EU:C:2003:397).

10 A se vedea Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

11 A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BPC Lux 2 și alții (C-83/20, EU:C:2022:346).

12 A se vedea Hotărârea din 18 iunie 1991, ERT (C-260/89, EU:C:1991:254).

13 A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Drepturi de uzufruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 65 și jurisprudența citată). În speță, era vorba despre o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, în care Comisia a solicitat pentru prima dată Curții să constate o încălcare autonomă de către statul membru în cauză a unei dispoziții a cartei. Reglementarea maghiară contestată constituia o restricție privind libera circulație a capitalurilor, iar Ungaria invoca, pentru a justifica această restricție, existența unor motive imperative de interes general, precum și a motivelor prevăzute la articolul 65 TFUE. Curtea a statuat că, în astfel de împrejurări, compatibilitatea acestei reglementări cu dreptul Uniunii trebuie să fie examinată atât *în raport cu excepțiile prevăzute de tratat* și în jurisprudența Curții, cât și cu *drepturile fundamentale garantate de cartă* și, prin urmare, a efectuat o examinare comună a motivelor distincte invocate de Comisie. Arătăm că, în Concluziile prezentate în această cauză (C-235/17, EU:C:2018:971), avocatul general Saugmandsgaard Øe a sugerat Curții să respingă motivul Comisiei întemeiat în mod autonom pe cartă.

14 C-617/10, EU:C:2013:105 (denumită în continuare „Hotărârea Åkerberg Fransson”).

al Uniunii specifică în materie sau de natură să îl afecteze”[15]. În pofida acestui caracter fluid, obiectivul aprecierii este clar și constă în asigurarea aplicării drepturilor fundamentale consacrate în cartă în toate cazurile în care se aplică dreptul Uniunii. Astfel cum a arătat Curtea la punctul 21 din Hotărârea Åkerberg Fransson, „nu pot exista situații care să țină astfel de dreptul Uniunii fără ca drepturile fundamentale menționate să poată fi aplicate”.

21. În Hotărârea din 6 octombrie 2020, Comisia/Ungaria (Învățământ superior)[16], recentă, Curtea, statuând în Marea Cameră, a adăugat un element important la jurisprudența menționată anterior. Cauza în care s-a pronunțat această hotărâre privea o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în care Comisia susținea că Ungaria, pe lângă încălcarea articolului XVII din Acordul General privind Comerțul cu Servicii (denumit în continuare „Acordul GATS”)[17] și încălcarea obligațiilor care revin acestui stat membru în temeiul articolului 16 din Directiva 2006/123[18], a săvârșit și o încălcare distinctă și autonomă a articolului 13, a articolului 14 alineatul (3) și a articolului 16 din cartă, referitoare la libertatea universitară, la libertatea de a înființa instituții de învățământ și la libertatea de a desfășura o activitate comercială[19].

22. În hotărârea sa, Curtea a amintit mai întâi jurisprudența sa constantă potrivit căreia un acord internațional încheiat de Uniune face parte integrantă, de la intrarea sa în vigoare, din dreptul acesteia[20]. În continuare, Curtea a arătat că, în măsura în care a fost inclus în Acordul de instituire a OMC, semnat de Uniune și, ulterior, aprobat de aceasta la 22 decembrie 1994[21], Acordul GATS face parte din dreptul Uniunii[22]. Curtea a concluzionat, prin urmare, la punctul 213 că, „atunci când statele membre își execută obligațiile care decurg din acest acord […], [ele] pun în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă”.

23. Deși Curtea nu a făcut referire la niciun precedent, din economia hotărârii reiese că logica ce stă la baza acestei concluzii este cea menționată la punctele 19 și 20 din prezentele concluzii[23]. În aceeași logică, aplicarea drepturilor fundamentale garantate de cartă este justificată într-o situație precum cea menționată la punctul 213 din Hotărârea Comisia/Ungaria din moment ce atunci când transpun la nivel național obligațiile internaționale ale Uniunii pe baza unei competențe normative proprii, statele membre îndeplinesc o obligație față de Uniune punând în aplicare norme care fac parte integrantă din dreptul acesteia, astfel încât aplicabilitatea cartei garantează că statele membre, în calitate de „agenți” ai Uniuni, nu încalcă drepturile fundamentale ale

15 A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BPC Lux 2 și alții (C-83/20, EU:C:2022:346, punctul 27).

16 C-66/18, EU:C:2020:792 (denumită în continuare „Hotărârea Comisia/Ungaria”).

17 Acordul GATS este cuprins în anexa 1 B la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO 1994, L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3) (denumit în continuare „Acordul de instituire a OMC”).

18 Directiva 2006/23/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO 2006, L 376, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 50).

19 Reglementarea națională pusă în discuție de Comisie impunea instituțiilor de învățământ străine stabilite în afara Spațiului Economic European (SEE), ca o condiție pentru a putea furniza servicii de învățământ în Ungaria, încheierea unei convenții internaționale între acest stat membru și statul de origine, precum și obligația de a organiza o formă de învățământ superior în țara lor de origine.

20 A se vedea punctul 69 din Hotărârea Comisia/Ungaria.

21 A se vedea Decizia 94/800. Acordul de instituire a OMC a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995.

22 A se vedea punctele 70 și 71 din Hotărârea Comisia/Ungaria.

23 A se vedea punctul 19 din prezentele concluzii. De fapt, jurisprudența care a început cu Hotărârea ERT, care se încadrează în cea de a doua dintre aceste categorii, a se vedea punctul 20 din prezentele concluzii, este menționată în mod expres la punctul 214 din Hotărârea Comisia/Ungaria, în sprijinul unei justificări distincte pentru aplicarea, în speță, a drepturilor fundamentale garantate de cartă.

Uniunii [24]. În plus, obligația statelor membre de a pune în aplicare acordurile încheiate de Uniune decurge din tratat, care, la articolul 216 alineatul (2) TFUE, prevede că astfel de acorduri sunt obligatorii pentru statele membre.

24. Concluzia la care a ajuns Curtea la punctul 213 din Hotărârea Comisia/Ungaria prezintă, așadar, un potențial deosebit de larg de aplicare prin analogie, care depășește limitele situației în care se înscrie. Astfel, nu considerăm că se poate deduce din contextul cauzei în care a fost pronunțată hotărârea menționată și în special din împrejurarea că aceasta privea încălcarea unei obligații care decurgea dintr-un acord încheiat de Uniune că Curtea a dorit să limiteze această concluzie numai la cazurile în care măsura națională în discuție este susceptibilă să pună în discuție răspunderea internațională a Uniunii. În opinia noastră, atât formularea acestui punct, cât și premisele pe care s-a întemeiat concluzia privind aplicabilitatea cartei în speță - și anume integrarea Acordului GATS în dreptul Uniunii -, precum și logica care stă la baza acestei aplicări militează împotriva unei astfel de interpretări restrictive.

25. În această privință, arătăm că un raționament analog celui dezvoltat de Curte în Hotărârea Comisia/Ungaria, pentru a justifica de această dată aplicarea principiilor generale ale dreptului Uniunii, se regăsește în Hotărârea din 24 februarie 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze [25]. În cauza în care a fost pronunțată această hotărâre, instanța de trimitere ridica problema proporționalității unei reglementări naționale care prevedea, în cazul vânzării de produse din tutun către minori, cumulul unei amenzi administrative cu o sancțiune administrativă accesorie, constând în suspendarea temporară a autorizației pentru punctul de vânzare de alcool și tutun. Curtea a constatat mai întâi că dispozițiile dreptului Uniunii a căror interpretare fusese solicitată de instanța de trimitere nu erau aplicabile situației în discuție în litigiul principal [26]. În continuare, referindu-se la punctul 69 din Hotărârea Comisia/Ungaria, precum și la jurisprudența potrivit căreia un acord internațional încheiat de Uniune face parte integrantă, de la intrarea sa în vigoare, din dreptul acesteia, aceasta a considerat că dispoziția națională în discuție în litigiul național trebuia apreciată în raport cu cerințele prevăzute la articolul 16 din Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) pentru controlul tutunului, semnată la Geneva la 21 mai 2003 (denumită în continuare „CCCT") [27] și în special cu alineatul (1) al acestuia, potrivit căruia fiecare parte la CCCT adoptă și aplică „măsuri legislative, executive, administrative sau alte măsuri eficiente la nivelul guvernamental potrivit pentru a interzice vânzarea produselor din tutun către persoanele care nu au împlinit vârsta prevăzută de dreptul intern sau stabilită de legislația națională sau vârsta de 18 ani". În sfârșit, Curtea a precizat că, „în măsura în care CCCT face parte integrantă din dreptul Uniunii, punerea sa în aplicare trebuie să respecte principiul proporționalității ca principiu general de drept al Uniunii" [28]. Cu alte cuvinte, Curtea a recunoscut că punerea în aplicare de

[24] A se vedea în acest sens Concluziile avocatei generale Kokott prezentate în cauza Comisia/Ungaria (Învățământ superior) (C-66/18, EU:C:2020:172, punctul 128).

[25] C-452/20, EU:C:2022:111 (denumită în continuare „Hotărârea Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze").

[26] Era vorba despre articolul 5 TUE și despre articolul 23 alineatul (3) din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE (JO 2014, L 127, p. 1, rectificare în JO 2015, L 150, p. 24). În ceea ce privește această directivă, Curtea a statuat că aceasta nu a procedat la armonizarea acestor aspecte ale vânzării produselor din tutun care privesc vânzarea produselor menționate către minori (a se vedea punctele 24-27).

[27] A se vedea Hotărârea Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze, punctele 19-32. CCCT a fost aprobată în numele Uniunii prin Decizia 2004/513/CE a Consiliului din 2 iunie 2004 privind încheierea Convenției-cadru a OMS pentru controlul tutunului (JO 2004, L 213, p. 8, Ediție specială, 04/vol. 4, p. 103).

[28] A se vedea punctul 33 din Hotărârea Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze.

către statele membre a angajamentelor asumate în temeiul acestei convenții-cadru constituia un caz de „aplicare a dreptului Uniunii”, de natură să determine aplicarea principiilor generale ale dreptului Uniunii.

26. Aplicabilitatea cartei în situația în discuție în litigiul principal trebuie apreciată în lumina principiilor expuse mai sus.

2. Cu privire la aplicarea cartei în situația în discuție în litigiul principal

27. Instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea articolului 49 din cartă pentru a aprecia conformitatea cu această dispoziție a dispozițiilor care sancționează în dreptul bulgar contrafacerea mărcii înregistrate. Această instanță pornește de la premisa că situația în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii întrucât infracțiunile prevăzute la articolul 172b alineatele (1) și (2) din NK și contravențiile prevăzute în ZMGO și în ZMGO 2016 se aplică „raporturilor juridice reglementate în dreptul Uniunii”.

28. În această privință, amintim că Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, cuprins în anexa 1 C la Acordul de instituire a OMC (denumit în continuare „Acordul TRIPS”) urmărește printre altele obiectivul de a stabili norme minime multilaterale pentru combaterea contrafacerii și realizează o armonizare *de facto* a măsurilor și a procedurilor de asigurare a respectării drepturilor de proprietate intelectuală [29]. Potrivit articolului 61, „[m]embrii prevăd proceduri penale și sancțiuni care se aplică cel puțin în caz de contrafacere deliberată a unei mărci […]. Sancțiunile includ închisoare și/sau amenzi suficiente pentru a fi descurajatoare și sunt la un nivel comparativ cu cele aplicate unor delicte grave similare. În cazurile adecvate, sancțiunile posibile includ și sechestrarea, confiscarea și distrugerea mărfurilor în cauză, precum și a tuturor materialelor și instrumentelor care au servit în mod principal la comiterea delictului […]”. Deși instanța de trimitere nu a făcut referire la acest acord, acesta din urmă stabilește obligații specifice în ceea ce privește procedurile penale și sancțiunile. Chiar dacă nu prevede un anumit nivel al sancțiunilor, acesta impune totuși introducerea anumitor tipuri de sancțiuni. Referirea, în considerentul (28) al Directivei 2004/48, la sancțiuni penale drept „mijloc de a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală” trebuie considerată o trimitere implicită la aceste obligații, pe care directiva nu le prevede însă în mod expres [30].

29. Curtea a recunoscut cu mult timp în urmă că Acordul TRIPS, la fel ca Acordul GATS, face parte integrantă din ordinea juridică a Uniunii [31] și, prin urmare, este aplicabil în domeniul său, chiar dacă dispozițiile sale sunt lipsite de efect direct și nu sunt de natură să creeze pentru particulari drepturi pe care aceștia le-ar putea invoca direct în fața instanței în temeiul dreptului Uniunii [32]. În plus, acest acord intră în sfera noțiunii de „aspecte comerciale ale proprietății intelectuale”, vizate la articolul 207 alineatul (1) TFUE și, prin urmare, de la intrarea în vigoare a Tratatului FUE, în sfera competenței externe exclusive a Uniunii în domeniul politicii comerciale comune [33].

[29] A se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Daiichi Sankyo și Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punctul 58).

[30] A se vedea articolul 2 alineatul (3) litera (b).

[31] A se vedea Hotărârea din 15 martie 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, punctele 39 și 40). A se vedea de asemenea Hotărârea din 13 noiembrie 2018, Levola Hengelo (C-310/17, EU:C:2018:899, punctul 39).

[32] A se vedea Hotărârea din 15 martie 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, punctul 46).

[33] A se vedea Hotărârea din 18 iulie 2013, Daiichi Sankyo și Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punctele 45-60).

30. Aplicând prin analogie raționamentul expus de Curte la punctul 213 din Hotărârea Comisia/Ungaria, rezultă că, atunci când își îndeplinesc obligațiile care le revin în temeiul Acordului TRIPS, inclusiv cele care decurg din articolul 61 din acest acord, statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă. În măsura în care infracțiunile prevăzute la articolul 172b alineatele (1) și (2) din NK ar constitui o punere în aplicare a angajamentelor care decurg din articolul 61 din Acordul TRIPS, carta ar fi aplicabilă situației în discuție în litigiul principal.

31. Contrar celor susținute de guvernul austriac, această concluzie nu este contrazisă de faptul că autorii tratatelor nu au atribuit decât competențe limitate Uniunii în materie penală [34] și că, prin urmare, legislația penală este, în principiu, de competența statelor membre [35].

32. Astfel, pe de o parte, din jurisprudența menționată reiese că această competență trebuie, în orice caz, să fie exercitată cu respectarea nu numai a libertăților fundamentale garantate de dreptul Uniunii, ci și a ansamblului dreptului Uniunii, în special a dreptului primar [36]. Prin urmare, chiar și atunci când acționează în domenii care intră în sfera lor de competență, statele membre sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru ele din dreptul Uniunii [37]. Pe de altă parte, Curtea a statuat de mult timp că simplul fapt că, în principiu, legislația penală, la fel ca și normele ce reglementează procedura penală, nu se încadrează în sfera competenței Uniunii [38] nu se opune ca, atunci când aplicarea unor sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive de către autoritățile naționale competente reprezintă o măsură indispensabilă pentru a asigura deplina eficiență a unei politici a Uniunii sau a bunei funcționări a pieței interne, legiuitorul Uniunii să adopte măsuri în legătură cu dreptul penal al statelor membre [39]. În prezent, această competență este prevăzută în mod expres la articolul 83 alineatul (2) TFUE. Rezultă că legiuitorul Uniunii este competent, în condițiile prevăzute de această dispoziție, să adopte măsuri de armonizare în domeniul penal, în ceea ce privește stabilirea unor norme minime privind definirea infracțiunilor și a pedepselor, care sunt necesare pentru a asigura deplina eficiență a normelor pe care le edictează în materia protecției proprietății intelectuale, care este, de altfel, consacrată chiar de cartă, la articolul 17 alineatul (2). Întinderea obligației statelor membre, prevăzută la articolul 61 din Acordul TRIPS, de a prevedea proceduri și sancțiuni penale în caz de contrafacere deliberată a unei mărci nu depășește competența prevăzută la articolul 83 alineatul (2) TFUE.

33. Desigur, astfel cum subliniază guvernul austriac, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) litera (j) TFUE, este vorba despre o competență partajată cu statele membre, pe care, în temeiul articolului 2 alineatul (2) TFUE, acestea o exercită „în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența”. Or, Uniunea nu a adoptat norme de armonizare în materie de sancțiuni și de

[34] A se vedea Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia (C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 57).

[35] A se vedea Hotărârea din 17 decembrie 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin și alții (Extrădare către Ucraina) (C-398/19, EU:C:2020:1032, punctul 65).

[36] A se vedea Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia (C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 57).

[37] A se vedea în acest sens Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectele deciziilor unei curți constituționale) (C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 38 și jurisprudența citată).

[38] A se vedea Hotărârea din 11 noiembrie 1981, Casati, 203/80, Rec., p. 2595, punctul 27, și Hotărârea din 16 iunie 1998, Lemmens, C-226/97, Rec., p. I-3711, punctul 19.

[39] A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2005, Comisia/Consiliul (C-176/03, EU:C:2005:542, punctul 48), deși, în Hotărârea din 23 octombrie 2007, Comisia/Consiliul (C-440/05, EU:C:2007:625, punctul 70), Curtea a exclus competența Comunității Europene în ceea ce privește stabilirea tipului și a nivelului sancțiunilor penale aplicabile.

proceduri penale pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală [40]. Astfel cum a indicat de asemenea guvernul austriac, Curtea a precizat că simplul fapt că o măsură națională aparține unui domeniu în care Uniunea dispune de competențe nu o poate plasa în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, prin urmare, nu poate atrage aplicabilitatea cartei [41]. În sfârșit, reiese dintr-o jurisprudență constantă, care a fost inițiată prin Hotărârea din 26 octombrie 1982, Kupferberg, invocată de asemenea de guvernul austriac, că măsurile necesare pentru punerea în aplicare a dispozițiilor unui acord încheiat de Uniune trebuie să fie adoptate în funcție de stadiul actual al dreptului Uniunii în domeniile vizate de acord, uneori de către instituțiile Uniunii, alteori de către statele membre [42].

34. Cu toate acestea, deși Uniunii îi este pe deplin permis să legifereze, pe de o parte, cu privire la drepturile de proprietate intelectuală, în temeiul competențelor sale în domeniul pieței interne, cu respectarea normelor referitoare la existența, domeniul de aplicare și exercitarea drepturilor de proprietate intelectuală cuprinse în Acordul TRIPS [43], și, pe de altă parte, în temeiul articolului 83 alineatul (2) TFUE, în materie penală, pentru a asigura eficacitatea normelor de protecție a acestor drepturi, armonizarea protecției proprietății intelectuale la scară mondială realizată prin acest acord [44], inclusiv în ceea ce privește combaterea contrafacerii, este obligatorie în principiu pentru fiecare membru al OMC și face parte din ordinea juridică a Uniunii independent de măsurile interne de armonizare, ceea ce înseamnă că punerea în aplicare a angajamentelor asumate în temeiul acestor acorduri, chiar dacă se realizează de statele membre în exercitarea competențelor lor, intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.

35. Pe de altă parte, în Hotărârea Kupferberg însăși, Curtea a statuat că, „prin asigurarea respectării obligațiilor care decurg dintr-un acord încheiat de instituțiile comunitare, statele membre îndeplinesc o obligație nu numai față de țara terță în cauză, ci și, mai ales, față de Comunitate, care și-a asumat răspunderea pentru buna executare a acordului”, subliniind „caracterul comunitar” al dispozițiilor acordurilor în cauză [45]. Or, la punctul 213 din Hotărârea Comisia/Ungaria este dezvoltată această jurisprudență care, deși constituie, fără îndoială, o interpretare largă a noțiunii de „punere în aplicare a dreptului Uniunii” care figurează la articolul 51 alineatul (1) din cartă, nu depășește însă limitele impuse de această dispoziție. Prin urmare, nu considerăm că interpretarea dată acestei noțiuni la punctul menționat anterior poate fi limitată, astfel cum sugerează guvernul austriac, numai la cazurile în care este vorba despre punerea în aplicare a unor dispoziții convenționale care sunt de competența, deja exercitată, a Uniunii [46].

[40] Amintim faptul că, la 12 iulie 2005, Comisia a adoptat o propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsurile penale menite să asigure respectarea drepturilor de proprietate intelectuală [COM(2005) 276 final], modificată la 26 aprilie 2006 [COM(2006)168, denumită în continuare „propunerea modificată de directivă”]. Această propunere, bazată inițial pe articolul 95 CE și, după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, pe articolul 83 alineatul (2) TFUE, a fost retrasă în anul 2010 (JO 2010, C-252, p. 7).

[41] A se vedea Hotărârea din 14 octombrie 2021, INSS (Pensie de soț supraviețuitor întemeiată pe o relație de concubinaj) (C-244/20, nepublicată, EU:C:2021:854, punctul 61).

[42] A se vedea Hotărârea din 26 octombrie 1982, Kupferberg (104/81, EU:C:1982:362, punctul 12) (denumită în continuare „Hotărârea Kupferberg”).

[43] A se vedea Hotărârea din 18 iulie 2013, Daiichi Sankyo și Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punctul 59).

[44] A se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Daiichi Sankyo și Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punctul 58).

[45] A se vedea Hotărârea Kupferberg, punctele 13 și 14.

[46] Arătăm de asemenea că, dacă aceasta ar fi situația, carta s-ar aplica în considerarea dispozițiilor adoptate de Uniune în temeiul competenței sale interne.

36. Subliniem de asemenea, pe de o parte, că, în Hotărârea Comisia/Ungaria, Curtea a răspuns la argumentul întemeiat pe lipsa competenței Uniunii în domeniul învățământului superior în sensul că, întrucât angajamentele asumate în cadrul GATS țin de politica comercială comună, deși statele membre dispun de o competență extinsă în domeniul educației, aceste angajamente, inclusiv cele referitoare la liberalizarea comerțului cu servicii de învățământ privat, țin de competența exclusivă a Uniunii [47]. Pe de altă parte, observăm că, în Hotărârea Agenzia delle dogane e dei monopoli și Ministero dell'Economia e delle Finanze, punerea în aplicare a CCCT de către statul membru în cauză a condus la aplicarea principiilor generale ale dreptului Uniunii chiar și în lipsa unei reglementări de armonizare specifice la nivelul Uniunii, nu numai în ceea ce privește sancțiunile aplicabile, ci și în ceea ce privește normele de drept material încălcate [48]. În această privință, trebuie arătat de asemenea că, spre deosebire de cauza în care a fost pronunțată această hotărâre, procedura penală împotriva lui G. ST. T. și sancțiunile în discuție în această procedură vizează reprimarea încălcărilor drepturilor exclusive conferite de marca înregistrată, al căror domeniu de aplicare face obiectul unei armonizări și al unei reglementări extinse la nivelul Uniunii [49].

37. În sfârșit, în ceea ce privește argumentul guvernului austriac întemeiat pe articolul 207 alineatul (6) TFUE, potrivit căruia „exercitarea competențelor atribuite prin prezentul articol în domeniul politicii comerciale comune […] nu implică armonizarea dispozițiilor actelor cu putere de lege și ale normelor administrative ale statelor membre în măsura în care tratatele exclud o astfel de armonizare", este suficient să se arate, pe de o parte, că, în Hotărârea Comisia/Ungaria, faptul că, în ceea ce privește domeniul educației, articolul 166 alineatul (4) TFUE conține o interdicție expresă de armonizare nu a împiedicat Curtea să considere carta ca fiind aplicabilă pentru motivele expuse la punctul 213 din hotărârea respectivă și, pe de altă parte, că posibilitatea de apropiere a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre în materie penală pentru a asigura punerea în aplicare eficientă a unei politici a Uniunii este, după cum am văzut, prevăzută în mod expres la articolul 83 alineatul (2) TFUE [50].

38. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, în opinia noastră, carta este aplicabilă situației în discuție în litigiul principal dacă și în măsura în care comportamentul incriminat în procedura principală și sancțiunile care îi sunt aplicabile se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 61 din Acordul TRIPS, acest aspect pe care instanța de trimitere trebuie să îl verifice.

B. Cu privire la a treia întrebare preliminară

39. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită Curții în esență să stabilească dacă principiul legalității infracțiunilor și pedepselor prevăzut la articolul 49 alineatul (1) din cartă se opune unei legislații naționale în temeiul căreia același comportament poate fi considerat fie contravenție, fie infracțiune, fără a le defini în mod clar limitele pe una sau cealaltă și, prin urmare, fără a permite persoanelor în cauză să prevadă consecințele unui astfel de comportament.

47 A se vedea Hotărârea Comisia/Ungaria, punctul 74. Prin intermediul acestui argument, Ungaria a invocat lipsa competenței Curții de a soluționa acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în cauză.

48 Astfel cum s-a observat, în această hotărâre, Curtea a recunoscut în mod expres lipsa unei armonizări a aspectelor referitoare la vânzarea de produse din tutun către minori.

49 A se vedea Directiva (UE) 2015/2436 a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2015 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (reformare) (JO 2015, L 336, p. 1) și Regulamentul (UE) 2017/1001 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO 2017, L 154, p. 1).

50 Cu privire la acest aspect, a se vedea de asemenea Concluziile avocatei generale Kokott prezentate în cauza Comisia/Consiliul (C-137/12, EU:C:2013:441, punctele 66 și 67).

40. Potrivit unei jurisprudențe constante, în temeiul principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, dispozițiile de drept penal trebuie să respecte anumite cerințe de accesibilitate și de previzibilitate în ceea ce privește atât definiția infracțiunii, cât și stabilirea pedepsei [51]. Acest principiu se aplică și cumulului de proceduri și de sancțiuni administrative și penale și, prin urmare, aceleași cerințe trebuie respectate și în cazul dispozițiilor care permit dubla sancționare [52]. Deși principiul legalității infracțiunilor și pedepselor presupune ca legea să definească cu claritate infracțiunile și pedepsele pe care le reprimă, această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente precum și, la nevoie, cu ajutorul interpretării care este dată acestuia de instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală [53]. În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul preciziei legii aplicabile nu poate fi interpretat în sensul că interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea judiciară de la o cauză la alta, cu condiția ca rezultatul să fie în mod rezonabil previzibil la momentul săvârșirii încălcării, având în vedere în special interpretarea reținută la acel moment în jurisprudența referitoare la dispoziția legală în cauză [54].

41. Din decizia de trimitere reiese că G. ST. T. a fost acuzată numai de infracțiunea agravată prevăzută la articolul 172b alineatul (2) din NK. Or, astfel cum subliniază însăși instanța de trimitere, existența unor „consecințe prejudiciabile grave” figurează printre elementele constitutive ale acestei infracțiuni și permite diferențierea acesteia de contravenția prevăzută la articolul 127 alineatul (1) din ZMGO.

42. Din această decizie reiese de asemenea că, într-o hotărâre interpretativă din anul 2013 [55], Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație, Bulgaria) a adoptat un algoritm de calcul al prejudiciului suferit prin infracțiunea prevăzută la articolul 172b, a cărui compatibilitate cu Directiva 2004/48 este contestată de instanța de trimitere în cadrul primelor două întrebări preliminare, în special pentru a oferi indicații practice pentru calificarea corectă a infracțiunii prevăzute la articolul 172b din NK și pentru delimitarea acesteia de contravenții.

43. În măsura în care din jurisprudența menționată la punctul 42 din prezentele concluzii rezultă, pe de o parte, că clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretări jurisprudențiale nu este, în sine, incompatibilă cu principiul legalității infracțiunilor și pedepselor și, pe de altă parte, că simpla împrejurare că distincția exactă dintre contravenție și infracțiune, precum și eventualul cumul al sancțiunilor prevăzute depind de interpretarea unei noțiuni generale care necesită o apreciere extinsă din partea instanțelor naționale [56] nu este, în sine, de natură să repună în discuție caracterul clar și precis al legislației naționale, revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă, în pofida hotărârii interpretative a Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație) menționată mai sus, persistă o confuzie în ceea ce privește elementele constitutive ale contravenției prevăzute la articolul 127 din ZMGO și cele ale infracțiunii prevăzute la articolul 172b din NK, de natură să facă imprevizibilă întinderea răspunderii penale care decurge din acest articol.

[51] A se vedea Hotărârea din 11 iunie 2020, JI (C-634/18, EU:C:2020:455, punctul 48 și jurisprudența citată).

[52] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punctul 37).

[53] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punctul 38 și jurisprudența citată).

[54] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punctul 41).

[55] A se vedea Hotărârea din 31 mai 2013 pronunțată în cauza nr. 1/2013.

[56] A se vedea în acest sens Hotărârea din 20 martie 2018, Garlsson Real Estate și alții (C-537/16, EU:C:2018:193, punctele 52 și 53).

44. Prin urmare, în opinia noastră, trebuie să se răspundă la a treia întrebare preliminară că, atunci când legislația unui stat membru sancționează contrafacerea mărcii înregistrate prin aplicarea unor sancțiuni administrative și penale, articolul 49 alineatul (1) din cartă impune ca limitele răspunderii penale să fie clar definite. Acest principiu nu se opune ca înțelesul exact al elementelor constitutive ale infracțiunii de contrafacere care servesc la diferențierea acesteia de contravenție să fie precizat printr-o interpretare jurisprudențială, cu condiția ca aceasta din urmă să permită persoanelor vizate să cunoască cu exactitate care sunt actele și omisiunile care angajează răspunderea lor penală.

C. Cu privire la a patra întrebare preliminară

45. Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă sancțiunile prevăzute la articolul 172b alineatul (2) din NK, și anume o pedeapsă privativă de libertate cuprinsă între 5 și 8 ani și o amendă de la 5 000 BGN la 8 000 BGN, respectă principiul proporționalității prevăzut la articolul 49 alineatul (3) din cartă. Potrivit acestei instanțe, pedeapsa privativă de libertate, în special pedeapsa minimă, este o „severitate excepțională”, având în vedere de asemenea că infracțiunea ia forma unei simple oferte de vânzare a produselor în cauză. Ea precizează de asemenea că, având în vedere nivelul ridicat al pedepsei, posibilitatea ca instanța să o reducă sau să suspende executarea acesteia este extrem de limitată. În sfârșit, aceasta subliniază că atât cumulul pedepsei privative de libertate cu o amendă ridicată, cât și măsura complementară constând în confiscarea bunurilor contrafăcute și distrugerea lor contribuie la creșterea severității sancțiunii aplicate în mod global.

46. Mai întâi, amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, în lipsa unei armonizări a legislației Uniunii în domeniul sancțiunilor aplicabile, statele membre rămân competente să aleagă sancțiunile care le par adecvate. Ele sunt însă obligate, astfel cum am arătat deja mai sus, să își exercite competențele cu respectarea dreptului Uniunii și a principiilor sale generale și, în consecință, cu respectarea principiului proporționalității [57]. Or, articolul 61 din Acordul TRIPS se limitează să prevadă o obligație a membrilor OMC de a sancționa anumite încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală și prevede că măsurile posibile includ „închisoare și/sau amenzi suficiente pentru a fi descurajatoare și sunt la un nivel comparativ cu cele aplicate unor delicte grave similare”. În plus, astfel cum am arătat deja, nu a avut loc nicio armonizare la nivelul Uniunii în acest domeniu. Rezultă că statele membre dispun în această privință de o marjă largă de apreciere, în special în ceea ce privește nivelul sancțiunilor aplicabile, care le permite în special să aprecieze gravitatea încălcării la nivel național și să adapteze sancțiunile în consecință.

47. În continuare, amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul proporționalității pedepselor prevăzut la articolul 49 alineatul (3) din cartă impune ca rigoarea sancțiunilor impuse să fie adecvată gravității încălcărilor pe care le reprimă, mai ales prin asigurarea unui efect realmente disuasiv, fără a se depăși, în același timp, ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor urmărite în mod legitim de reglementarea în cauză [58]. Curtea a precizat de asemenea că principiul proporționalității impune ca, la stabilirea sancțiunii, să se țină seama de împrejurările individuale ale speței [59]. Revine, în definitiv, instanței naționale, singura competentă să aprecieze situația de fapt și să interpreteze dreptul național, sarcina de a verifica dacă aceste cerințe sunt îndeplinite în procedura cu care este sesizată.

[57] A se vedea Hotărârea din 11 februarie 2021, K. M. (Sancțiuni aplicate comandantului de navă) (C-77/20, EU:C:2021:112, punctul 36).

[58] A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 octombrie 2021, Landespolizeidirektion Steiermark și alții (Aparate de tip slot-machine) (C-231/20, EU:C:2021:845, punctul 45).

[59] A se vedea Hotărârea din 4 octombrie 2018, Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, punctul 45).

48. În speță, în ceea ce privește, în primul rând, natura și gravitatea infracțiunii, din decizia de trimitere reiese că articolul 172b din NK urmărește să sancționeze printre altele contrafacerea deliberată a mărcii, și anume un comportament caracterizat printr-un anumit grad de gravitate, pentru care articolul 61 din Acordul TRIPS impune aplicarea unor sancțiuni penale, astfel încât să se asigure un efect disuasiv suficient. Contrafacerea, care a devenit de mult timp un fenomen în creștere continuă cu dimensiune internațională, reprezintă o amenințare gravă pentru întreprinderi și pentru economiile naționale, cu repercusiuni sociale semnificative, și ridică probleme pentru protecția consumatorilor, în special atunci când sunt în joc sănătatea și siguranța publică. Este de asemenea un fenomen care pare să fie din ce în ce mai legat de criminalitatea organizată [60].

49. În ceea ce privește, în primul rând, pedeapsa privativă de libertate prevăzută la articolul 172b alineatul (2) din NK, aceasta este stabilită la un nivel semnificativ de ridicat, în special dacă se ia în considerare limita minimă a acestei pedepse, stabilită la cinci ani [61], și este, așadar, de natură să suscite îndoieli rezonabile cu privire la proporționalitatea sa, în special atunci când este aplicată în cazul unor comportamente precum cele în discuție în litigiul principal, astfel cum sunt descrise de instanța de trimitere. Cu toate acestea, trebuie să se constate că articolul 172b alineatul (2) din NK se aplică în cazul unor circumstanțe agravante specifice, care par a fi legate, pe de o parte, de recidivă sau de forma continuată și, pe de altă parte, de gravitatea prejudiciului cauzat. Pentru infracțiunea în formă simplă, articolul 172b alineatul (1) din NK prevede, de fapt, o pedeapsă minimă mai mică, stabilită la trei ani. Or, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia, unul dintre elementele care trebuie luate în considerare la aprecierea proporționalității unei reglementări penale este posibilitatea de adaptare a sancțiunii în raport cu gravitatea infracțiunii [62].

50. În speță, dacă, astfel cum s-a arătat, din decizia de trimitere reiese că comportamentul în discuție în litigiul principal, constând în oferirea spre vânzare de articole vestimentare pe care sunt aplicate mărci similare unor mărci înregistrate, a fost considerat de Ministerul Public ca întrunind elementele infracțiunii prevăzute la articolul 172b alineatul (2) din NK, având în vedere gravitatea prejudiciului rezultat, Curtea nu dispune de elemente suficiente, în special în ceea ce privește conținutul exact al noțiunii de „consecințe prejudiciabile grave”, în sensul articolului 172b alineatul (2) din NK, nici *in abstracto*, nici și în ceea ce privește cazul concret, pentru a furniza instanței de trimitere elemente de apreciere suplimentare față de cele deja indicate. În orice caz, revine acestei instanțe, având în vedere ansamblul împrejurărilor speței care pot fi luate în considerare în temeiul dreptului național, sarcina de a efectua o examinare concretă a proporționalității pedepsei privative de libertate aplicabile în raport cu comportamentul în cauză și cu consecințele acestuia și, dacă este cazul, de a adapta nivelul acestei pedepse în funcție de împrejurările specifice ale cauzei, în măsura posibilului, în conformitate cu puterea de apreciere de care dispune, inclusiv eventuala competență de recalificare a faptelor pentru care G. ST. T. trebuie să răspundă, și anume din infracțiunea prevăzută de articolul 172b alineatul (2) din NK în infracțiunea prevăzută de alineatul (1) al acestui articol.

[60] Pe baza acestor elemente, în propunerea sa modificată de directivă, Comisia a subliniat că lupta împotriva contrafacerii și a pirateriei este un obiectiv de importanță fundamentală pentru Uniune.

[61] Cu titlu comparativ, propunerea modificată de directivă prevedea, pentru aceeași infracțiune, aplicarea unei pedepse maxime de cel puțin patru ani de închisoare atunci când este săvârșită în cadrul unei organizații criminale sau atunci când implică un risc pentru sănătatea sau siguranța persoanelor.

[62] A se vedea Hotărârea din 11 februarie 2021, K.M. (Sancțiuni aplicate comandantului de navă) (C-77/20, EU:C:2021:112, punctul 51), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Chmielewski (C-255/14, EU:C:2015:475, punctul 26).

51. În ceea ce privește, în al doilea rând, cumulul permis de articolul 172b alineatul (2) din NK între amendă și pedeapsa privativă de libertate, amintim că Curtea a avut deja ocazia să precizeze că cumulul de sancțiuni de natură penală trebuie însoțit de norme care să permită să se garanteze că severitatea ansamblului sancțiunilor aplicate corespunde gravității infracțiunii vizate și că o asemenea cerință decurge nu numai din principiul proporționalității pedepselor prevăzut la articolul 49 alineatul (3) din cartă, ci și din articolul 52 alineatul (1) din aceasta[63]. Curtea a precizat de asemenea că această cerință se aplică fără excepție tuturor sancțiunilor aplicate cumulativ și, prin urmare, atât cumulului de sancțiuni de aceeași natură, cât și cumulului de sancțiuni de naturi diferite, precum cel al sancțiunilor pecuniare și al pedepselor privative de libertate[64].

52. În speță, revine, așadar, instanței de trimitere, pentru a aprecia proporționalitatea aplicării concrete a reglementării în discuție în litigiul principal, sarcina de a verifica dacă există norme de natură să garanteze că severitatea ansamblului sancțiunilor prevăzute, inclusiv confiscarea și distrugerea bunurilor care fac obiectul infracțiunii, este adaptată în măsura strict necesară în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și dacă aceste norme sunt aplicabile în cadrul procedurii penale inițiate împotriva lui G. ST. T.

53. Având în vedere cele de mai sus, trebuie, așadar, în opinia noastră, să se răspundă la a patra întrebare preliminară că articolul 49 alineatul (3) din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale care, pentru a combate contrafacerea mărcii înregistrate, prevede aplicarea unor sancțiuni penale atât privative de libertate, cât și pecuniare, a căror severitate nu este proporțională cu gravitatea încălcărilor săvârșite. Revine instanței de trimitere sarcina de a efectua *in concreto* o asemenea examinare a proporționalității, ținând seama în special de posibilitatea de a adapta aceste sancțiuni la gravitatea încălcării potrivit legislației menționate, precum și de toate împrejurările care pot fi luate în considerare în temeiul dreptului național pentru a pune în balanță, pe de o parte, gravitatea infracțiunii în cauză și, pe de altă parte, sarcina pe care persoana vizată trebuie să o suporte în concret din cumulul acestor sancțiuni.

IV. Concluzie

54. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la a treia și la a patra întrebare preliminară adresate de Rayonen sad- Nesebar (Tribunalul de Raion din Nesebar, Bulgaria) după cum urmează:

„Articolul 49 alineatul (1) din cartă trebuie interpretat în sensul că, atunci când legislația unui stat membru sancționează contrafacerea mărcii înregistrate prin aplicarea unor sancțiuni administrative și penale, principiul legalității infracțiunilor și pedepselor prevăzut de această dispoziție impune ca limitele răspunderii penale să fie clar definite. Acest principiu nu se opune ca înțelesul exact al elementelor constitutive ale infracțiunii de contrafacere care servesc la diferențierea acesteia de contravenție să fie precizat printr-o interpretare jurisprudențială, cu condiția ca aceasta din urmă să permită persoanelor vizate să cunoască cu exactitate care sunt actele și omisiunile care angajează răspunderea lor penală.

Articolul 49 alineatul (3) din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale care, pentru a combate contrafacerea mărcii înregistrate, prevede aplicarea unor sancțiuni penale atât privative de libertate, cât și pecuniare, în măsura în care severitatea acestor sancțiuni, luată în

[63] A se vedea în acest sens Hotărârea din 20 martie 2018, Procura della Repubblica (C-524/15, EU:C:2018:197, punctul 55).

[64] A se vedea Hotărârea din 5 mai 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punctul 50).

considerare atât separat, cât și cumulativ, nu este proporțională cu gravitatea infracțiunilor săvârșite. Revine instanței de trimitere sarcina de a efectua *in concreto* o asemenea examinare a proporționalității, ținând seama în special de posibilitatea de a adapta aceste sancțiuni la gravitatea încălcării potrivit legislației menționate, precum și de toate împrejurările care pot fi luate în considerare în temeiul dreptului național pentru a pune în balanță, pe de o parte, gravitatea infracțiunii în cauză și, pe de altă parte, sarcina pe care persoana vizată trebuie să o suporte în concret din cumulul acestor sancțiuni.”